

télyes forrásokat feltüntető irodalomjegyzék részletezése is.

Jó szívvel ajánlom a könyvet a felsőoktatásban, illetve felsőfokú tanfolyamokon gazdasági szaknyelvet tanítóknak és tanulóiknak.

Gacs Judit

Lengyel Zolt és Navracsics Judit (szerk.)

Alkalmazott nyelvészeti tanulmányok, Közép-Európa

II. k. (212 pp., 1998); III. k. (144 pp., 1999), Veszprémi Egyetem, Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék

A Veszprémi Egyetem Alkalmazott Nyelvészeti Tanszéke fiatal műhely ugyan, azonban a gondozásában megjelenő *Alkalmazott Nyelvészeti Tanulmányok Közép-Európában* tanulmánykötetet immár sorozatként üdvözölhetjük. Az első 1997-ben jelent meg angol nyelven, melyet 1998-ban a II. (magyar nyelvű) és 1999-ben a III. (angol nyelvű) követett. Ez alkalommal a két utóbbit ajánlom az Olvasó figyelmébe.

Az alkalmazott nyelvészet interdiszciplinaritását tükrözi a tanulmányok változatossága is; így például a II. kötetet négy különböző fejezet alkotja (1. A magyar: anya-, származás-, környezet-, és idegen nyelvi funkcióban; 2. Interdiszciplínák: pszicho-, szocio-, neurolingvisztika; 3. Kétnyelvűség; 4. Nyelvpedagógia).

Az 1. fejezetet, melynek tartalmi fókuszpontja a magyar nyelv oktatása, Szépe György tanulmánya nyitja meg, melyben az anyanyelvi nevelés fejlődését jól áttekinthető történeti háttérben illusztrálja korszakonként, területenként (Európa államaira vetítve) és nevelési-oktatási szintenként (óvodától a felsőoktatásig) egyaránt. Tartalmi összefonódását tekintve ez a fejezet a legegységesebb annak ellenére, hogy az anyanyelvi nevelést a szerzők különböző aspektusokból közelítik meg: *a)* mint anyanyelvi oktatást, kisebbségi környezetbe

ágyazva (Cseh Márta, Vajdaság), *b)* mint idegen nyelvet (Bagi Ferenc, Nádas Edit), *c)* mint származásnyelvet (Nádor Orsolya). Az utóbbi, az előzőekhez képest még kevésbé kutatott tényező rendkívül izgalmas beszélő-nyelv kapcsolatokat tár fel. Gondolták volna, hogy magyar származásúakat nehezebb magyar nyelvre tanítani, mint külföldieket? Rendszerszemlélete alapján ez a fejezet hasznára válhat valamennyi alkalmazott nyelvészeti bevezető kurzusnak.

A 2. fejezet komplexitását fent említett cím is mutatja, ami arra is utal, hogy az alkalmazott nyelvészet mind szélesebb területeit műveljük Közép-Európában. Ez a rész pszicho- és szociolingvisztikai, inkább elméleti jellegű tanulmányai mellett (Bárkán György, Derényi András) főként neurolingvisztikai témákat tárgyal. Öröndetes, hogy több fiatal kutató is lehetőséget kapott kutatási eredményeinek bemutatására, mint pl. az afáziakutatás terén Simon Orsolya, Viszket Anita, Hoffmann Ildikó.

Miért éppen grúz nyelven szólal meg grúz apa és magyar anya Szovjetunióban nevelkedett és oroszul kiválóan beszélő gyermeke magyarországi cigány család társaságában? Papp Ferenctől kapunk választ erre a 3. fejezetben. Itt csupán azt hiányolom, hogy a szerző nem minden eset ismertetésekor utal annak (nyelv)földrajzi elhelyezkedésére, így csak kisebb „fáziskéséssel” értelmezzük megfelelően az összefüggéseket. Navracsics Judit tanulmányában nemcsak az tarthat számot érdeklődésre, miszerint többnyelvű gyerekek magyar anyanyelvű társaikhoz képest 2–3 évvel rövidebb időszak alatt sajátították el a magyar nyelvet, hanem az a megállapítás is, mely korban milyen típusú (pivot, nyílt) szavakat használtak. Menyhárt Krisztina írása egyike a kevés, bolgár-magyar kétnyelvű nyelvhasználattal foglalkozó tanulmányoknak. Tartalmát tekintve azonban inkább neurolingvisztikai megközelítésű, így szerkesztés szempontjából talán a 2. fejezetbe illett volna jobban. A Kárpát-medencében élő magyarok (magyar anyanyelvi) nyelvállapotáról átfogó felmérés készült

a 90-es években; a vajdasági eredményekről Göncz Lajos számol be.

A 4. fejezet tanulmányai az (idegen)nyelvoktatás nehézségei köré csoportosulnak. Hidas Judit ezt a kínai nyelvoktatásra vetíti, Majorosi Anna a felnőttkori idegennyelv-tanulásra, és megismerkedtet bennünket a témaközpontú interakció módszertani modellel is. G. Molnár Barbara napjainkban még kevesek által gyakorolt, tendenciájában azonban előretörő tudományterülettel, a szaknyelvoktatással jelentkezik: mérnököknek szóló német szaknyelvi jegyzet gyakorlati használhatóságát elemzi egyetemi hallgatók bevonásával. A kötetet záró tanulmány nyelvészeti és zenei kutatásokon alapszik, melyek genetikai kapcsolódásúak – olvashatjuk Lentvorszki Annától, aki eredményeit a szlovák nemzeti-ségi nyelvoktatásban hasznosítja.

A Tanulmányok III. kötete az előző felépítését követi. A három nagy fejezet: Két- és háromnyelvűség, Pszicholingvisztika és Nyelvpedagógia. Annyiban tér el viszont az előzőtől, hogy nemzetközi előadókat vonultat fel: A kötetet két olyan szerző is megtisztelte, mint Elisabeth Lanza (Norvégia, Oslo) és Charlott Hoffmann (Nagy-Britannia, Salford). Részvételük azt is jelzi, hogy a közép-európai alkalmazott nyelvészet európai színvonalat képvisel.

E. Lanza az 1. fejezetben rávilágít arra, hogy a kisgyermekkorai nyelveverés megértéséhez nem elegendő csupán a szülői oldalról megközelíteni a kétnyelvű gyermek elsőnyelv-elsajátítását, hanem azt elméleti keretbe kell helyeznünk. C. Hoffmann szerint a lexikális-szemantikai eredmények felmutatása mellett a különböző időszakokban és módon fellépő szocio-kulturális hatásokat is szükséges megismernünk ahhoz, hogy teljes képet kapjunk a trilingvis magatartásról. A kétnyelvűség egy-egy aspektusát mutatja be Knipf Erzsébet és Komlósi László (a kifejezés és fogalmi hozzáférés konfrontációja a kódváltás folyamatában), Jaroslav Turcan (szlovák nyelvmegőrzés a Vajdaságban) és András István (hazai görög település szociolingvisztikai megközelítésben).

Mindössze három tanulmányból áll a 2. fejezet, melyben Gósy Mária két cikke mellett Ulrike Jessner és Doris Atzl szerzőpáros keres választ a nemiségen alapuló, fiúk és lányok közötti nyelvhasználati különbségekre.

A 3. fejezetben két tanulmány a szerb-magyar óvodai kisebbségi kétnyelvű neveléssel foglalkozik, melyben hangsúlyt kap a másodnyelvi megértési készség, és amely bemutatja egy e témában íródott óvodai kézikönyv nyelvpedagógiai hátterét (Marijana Marelj és Mikes Melánia, Vajdaság). Az internet térhódítása napjainkban vitathatatlan, az idegennyelv-oktatásban azonban csak akkor válik eredményessé, ha a tanórai internetes keresési folyamat didaktikailag is megfelelően előkészített (Laetitia Van Den Heuvel).

Tanulmánykötetet talán nem is lehet mindenki kedvére szerkeszteni. Lesznek olyanok, akiket a két kötetből csupán a pszicholingvisztika vagy nyelvpedagógia érdekel, és bizonyosan vannak olyanok is, akik más tudományterületek jelenlétét hiányolják. Le kell szögeznünk azonban: válogatásról, konferencián elhangzott előadásokról van szó, melyek megjelentetésében a szerkesztők igyekeznek megfelelni sokrétű igényeinknek.

Herr Judit

András István

**Termelés, kultúra, nyelv
Külföldi tulajdonosi
érdekeltségű vállalatok
nyelvi-kommunikációs sajtó-
tosságai a Dunaferr
Csoportnál**

Dunatáj Kiadó Kft., Dunaújváros,
1999, 167 p.

A könyv általános érdeklődésre számot tartó tudományterületet dolgoz fel: a vállalati kommunikációt vizsgálja nyelvészeti és vállalati szociológiai szempontból. András